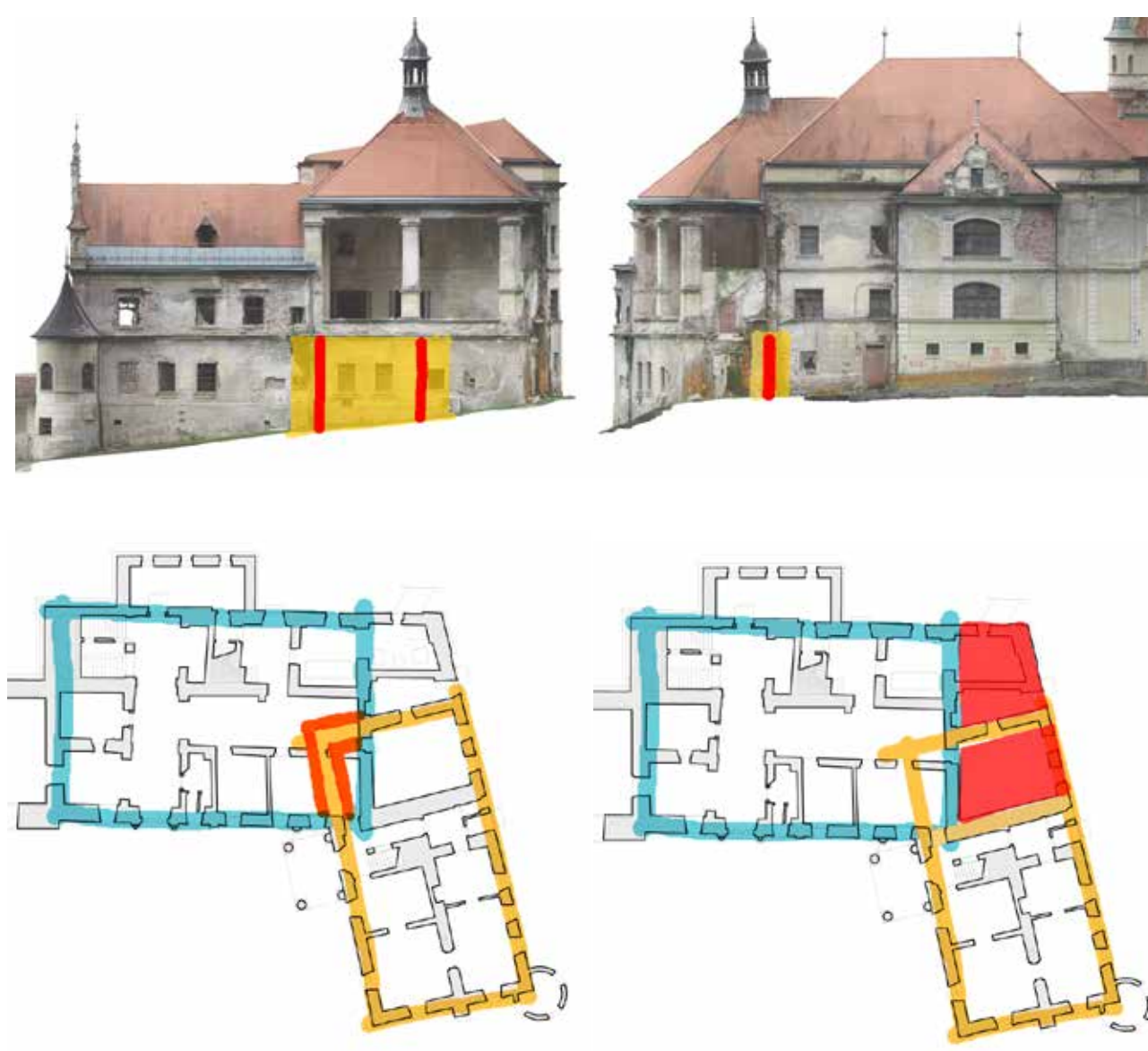

Uporabnost neinvazivnih metod (IR termografija) za raziskave stavbne zgodovine. Samostan Jurkloster, termografijo izvedel Terming termografija d.o.o.

Shematične usmeritve za nadzor med gradbenimi deli.

Izsledki restavratskih raziskav lahko pripomorejo k razumevanju stavbne zgodovine.

50 let stara arhivska fotografija cerkve sv. Jošta v Šentjoštu. Vidne gradbene sonde na mestu gotških oken, ki danes niso več vidna. (Vir ZVKDS, OE LJ)

Med statično sanacijo odkrit posneti rob gotškega slavoloka.

Poglobljena obravnava stavbne dediščine zahteva pregled objekta in različnih virov (pisni, foto, arhivski načrti, katastri). Najpomembnejši 'vir' pa je vedno objekt sam, pri čemer so nekatere informacije vidne na prvi pogled, za nekatere pa so potrebni podrobnejši pregledi, analize, raziskave in sondiranje. Sondiranja na stavbni dediščini običajno zajemajo recentne sloje beležev in ometov ter zaščitne sloje na drugih nosilcih (les, kamen, kovina). Med raziskavami in sondiranjem se pogosto pozabi na najstarejšo 'plast' – gradbeno konstrukcijo. Sonde jo večkrat pod grobimi ometi sicer zaznajo, a samo dejstvo, da smo pod ometi našli opečnat ali kamnit zid, razen vrste gradiva, ne pove veliko. Za kakšen podatek več je potrebno izvesti raziskave. Ena izmed možnosti so tudi gradbene sonde. Ker gre za destruktivne raziskave, s katerimi se posega v omete in gradbeno konstrukcijo, je potrebno k njihovi izvedbi pristopiti s premislekom o načinu izvedbe, lokacijah in nujnosti. Pomislek, ali so destruktivne raziskave samo zaradi radovednosti raziskovalcev smotrne je upravičen, sploh, če gre za objekt v funkciji. Zaradi tega mora imeti izvajalec ali načrtovalec sond jasen cilj, kaj in kje išče, sondiranje pa mora temeljiti ne predhodnem preučevanju arhivskih in ostalih virov, ter ob predhodni izvedbi manj invazivnih raziskav.

Pojem gradbena sonda pri nas ni uveljavljen, pojmovanja so različna. Iz imena bi lahko sklepali, da gre za sondo, s katero se ugotavlja vrsto gradiv in gradbenih konstrukcij, konservatorji pa jo razumemo predvsem kot sondo, ki v kombinaciji z ostalimi viri pomaga razjasniti stavbni razvoj objekta. Različni strokovnjaki na terenu pogosto začitajo potrebo po izvedbi tovrstnih sond, ni pa povsem jasno, kdo naj bi take sonde naredil. Restavrador, arhitekt, gradbenik, konservator? Izvedbo sondiranje običajno nekdo zapove in pomembno je, da tisti, ki daje naročilo za sondiranje, zna definirati, kakšen je namen in cilj raziskav oziroma sondiranje, ter da izvajalca sond opremi z znanimi podatki o stavbni zgodovini objekta, izsledki dosejanih raziskav...

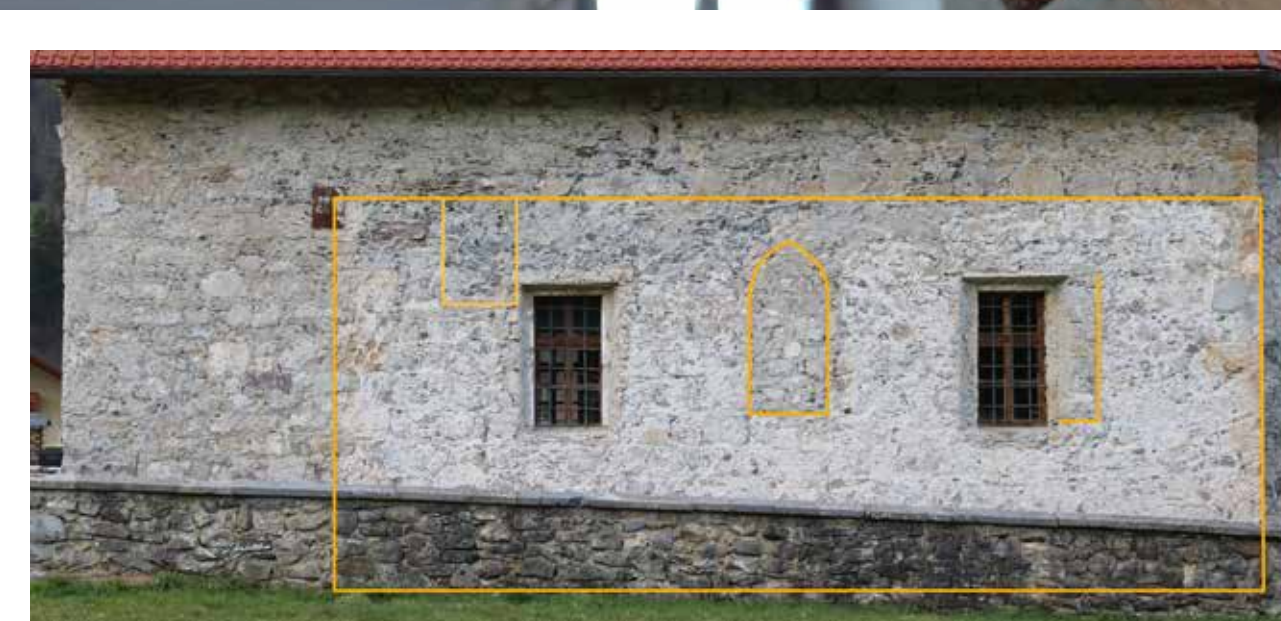
Prepogosto je zamujena lepa priložnost, ko pomisleki o destruktivnosti sondiranje odpadejo. Gre za čas gradbenih del, med katerimi se v večjem ali manjšem obsegu odstranjuje omete, tlake, stavbno pohištvo, dele konstrukcij... V primeru, da imamo jasno izoblikovano idejo, katere informacije nas zanimajo, je možno v taki situaciji na terenu željene informacije dobiti brez ali z minimalnimi dodatnimi posegi.

Prav tako se premalo koristi tudi nedestruktivne metode raziskovanja stavbne dediščine, kot je npr. IR termografija, ki je v nekaterih primerih brez poseganja v objekt zelo učinkovita pri odkrivanju preteklih zazidav in prezidav stavbne konstrukcije. Podobne možnosti nudijo tudi georadarske raziskave, o njihovi učinkovitosti pa ni veliko podatkov.

Število raziskovalcev, ki se ukvarja s stavbno dediščino je veliko - konservator, arhitekt, umetnostni zgodovinar, restavrador, arheolog, etnolog, zgodovinar, urbanist, statik, lastnik. Vsak podatke o stavbnem razvoju črpa iz svojih virov in na svoj način. Zaradi tega je pomembno, da je poglobljena raziskava stavbnega razvoja interdisciplinarna in vključuje medsebojno križanje ugotovitev vseh deležnikov. Gradbene sonde so v tem smislu le eden izmed virov podatkov.

Med statičnim pregledom najdena višina cerkvene ladje v gotiki.

Digitalna rekonstrukcija gotške faze cerkve na osnovi pregleda fasad po odstranjanju ometov.